

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK	Eero Löytömäki	eero.loytomaki@samok.fi, 050 389 1015	1.12.2017	Hallituksen työvaliokunta

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

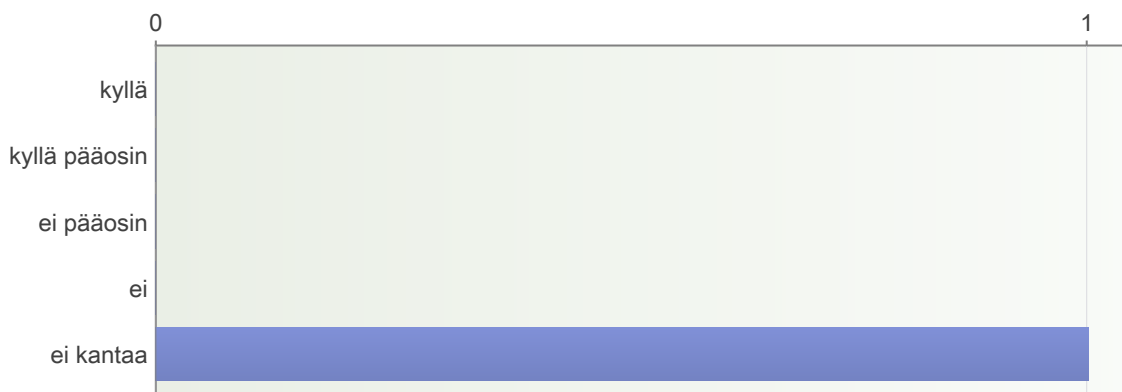

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

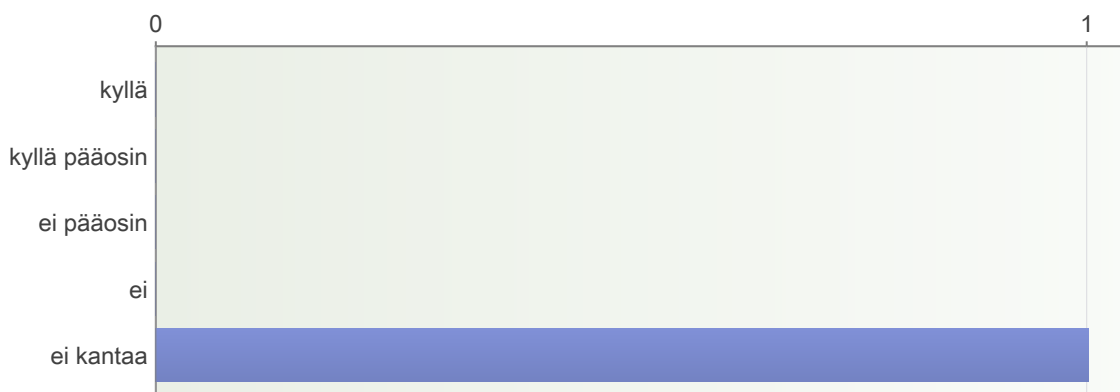

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

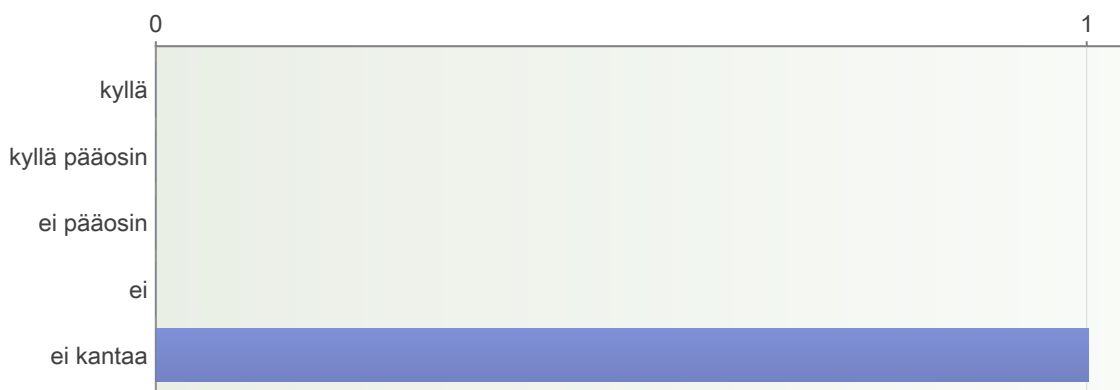

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

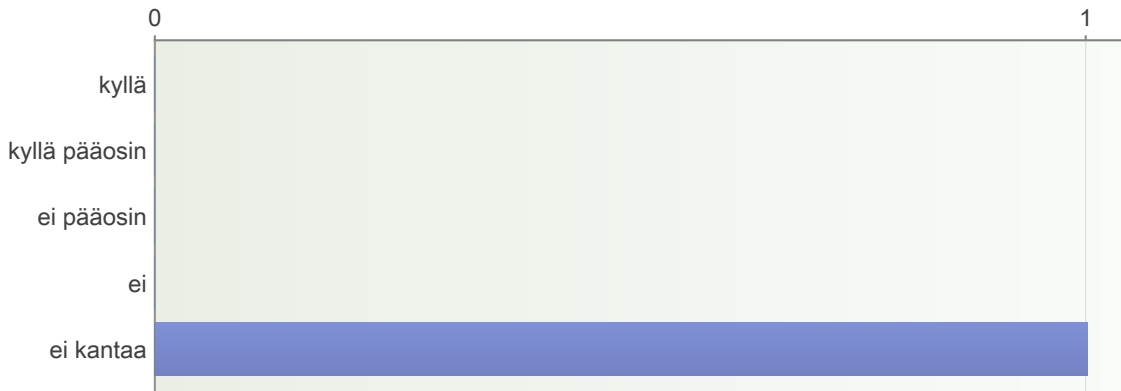

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

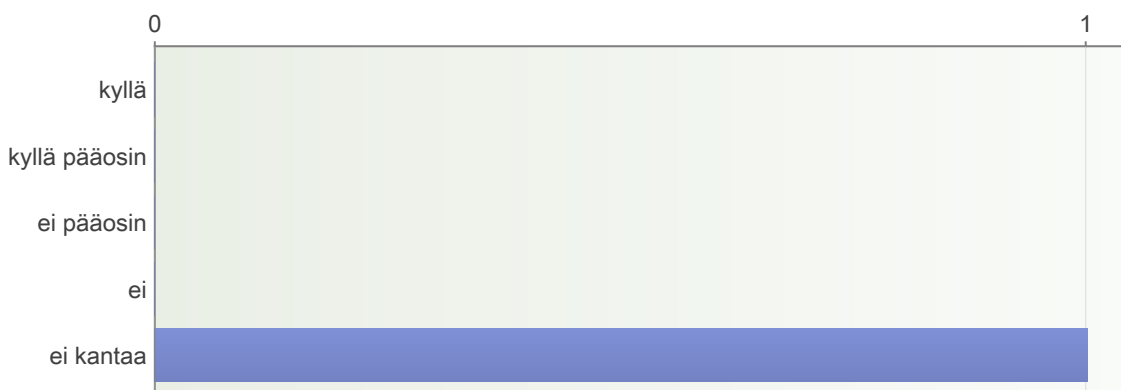

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

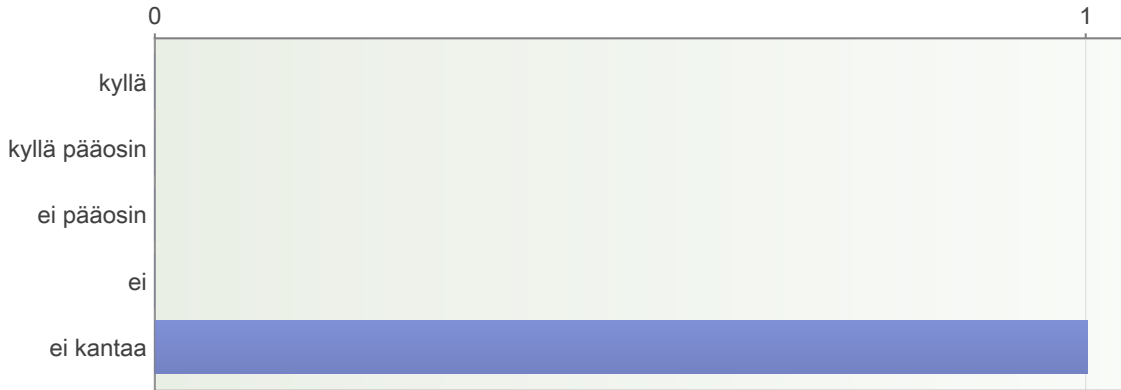

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvveluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

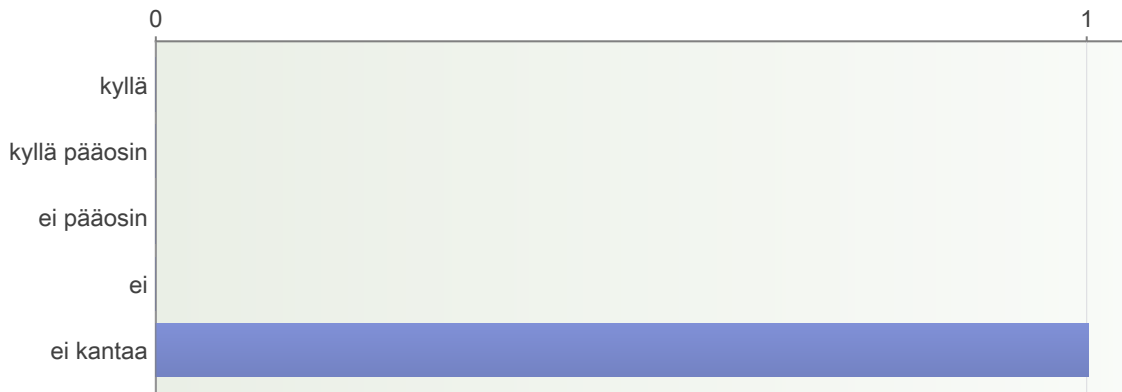
Ei vastauksia.

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

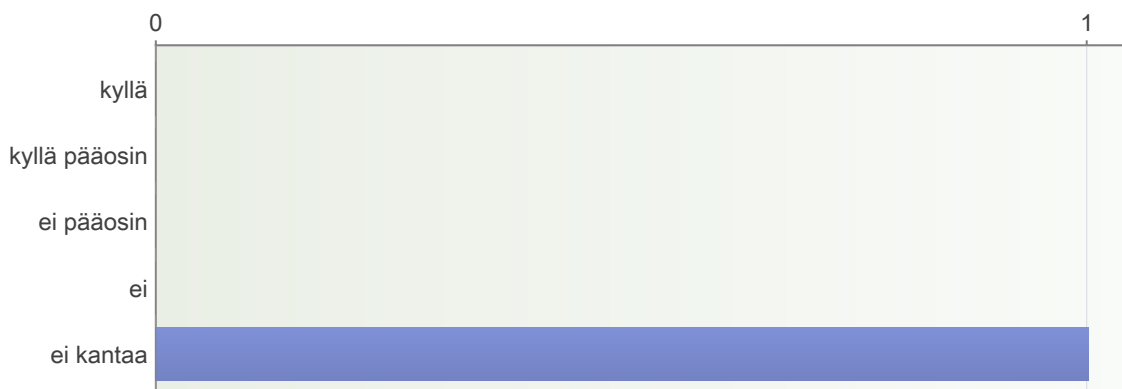

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

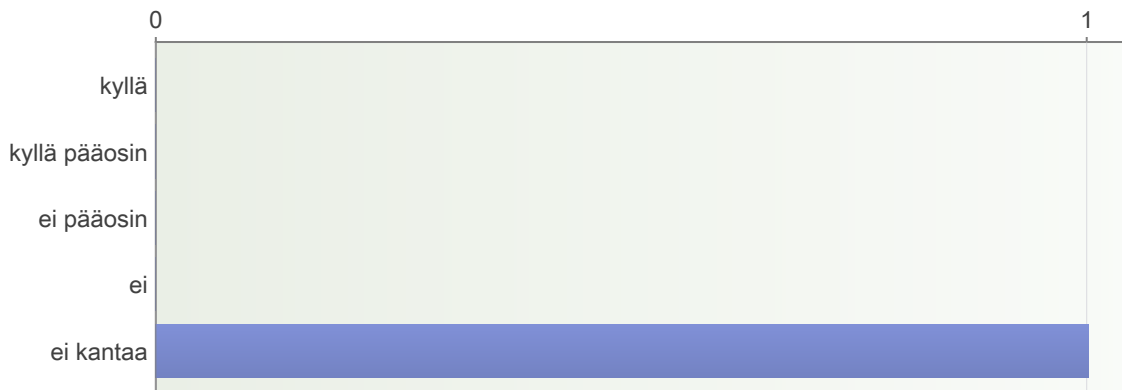

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

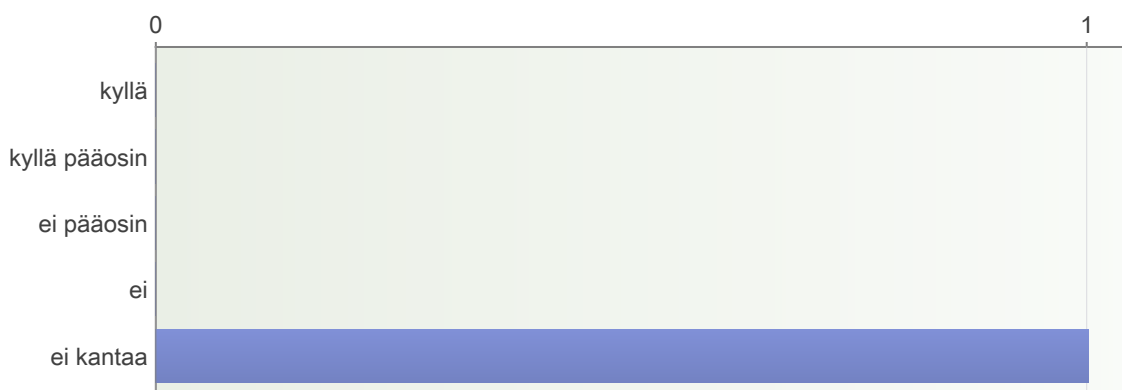

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

36. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

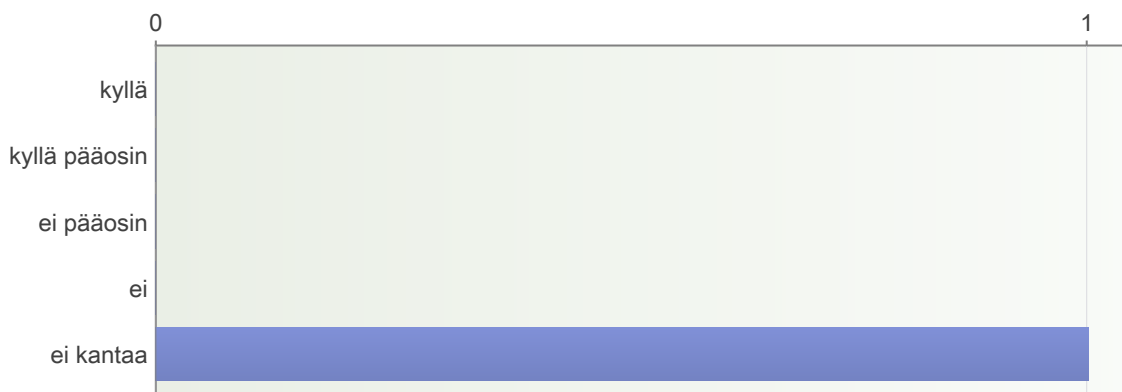

38. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

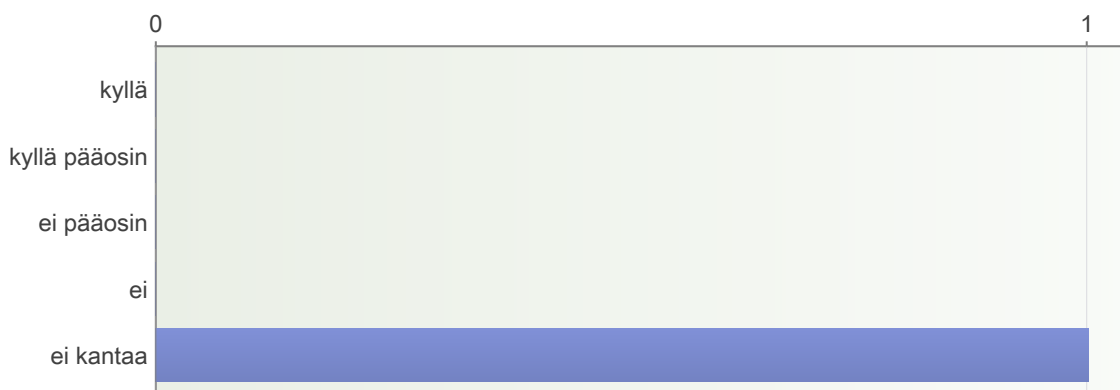

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

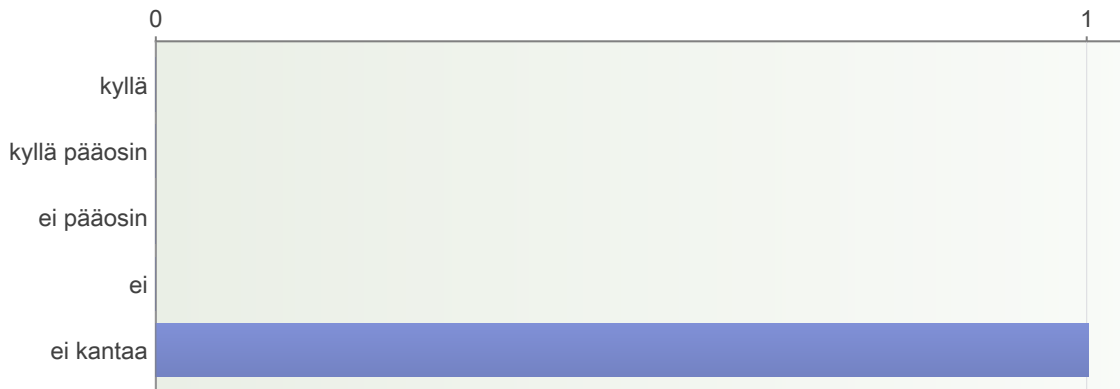

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Ei vastauksia.

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

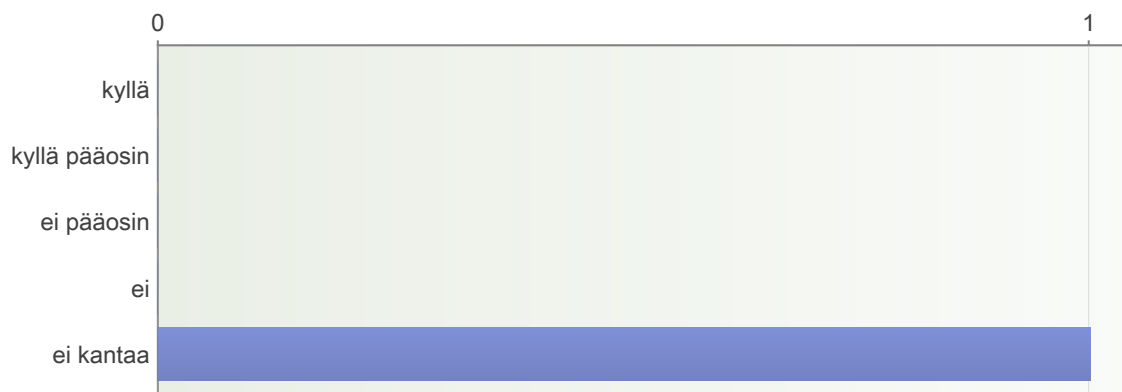
Ei vastauksia.

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

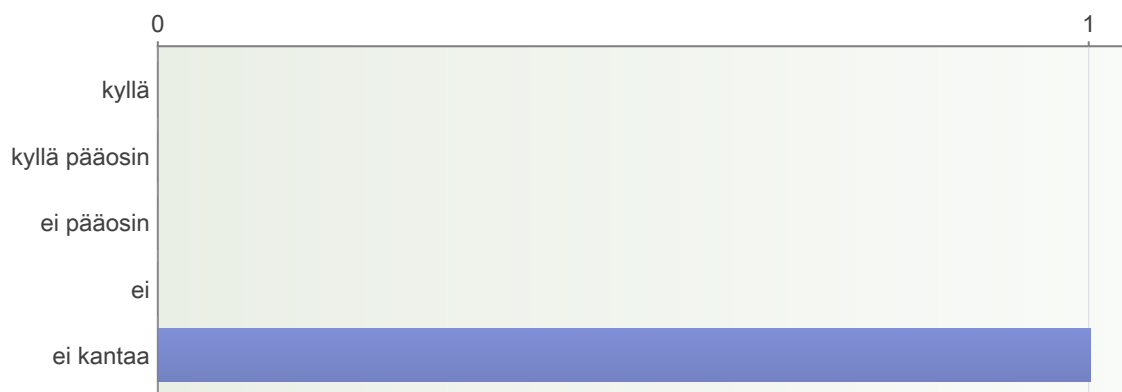

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

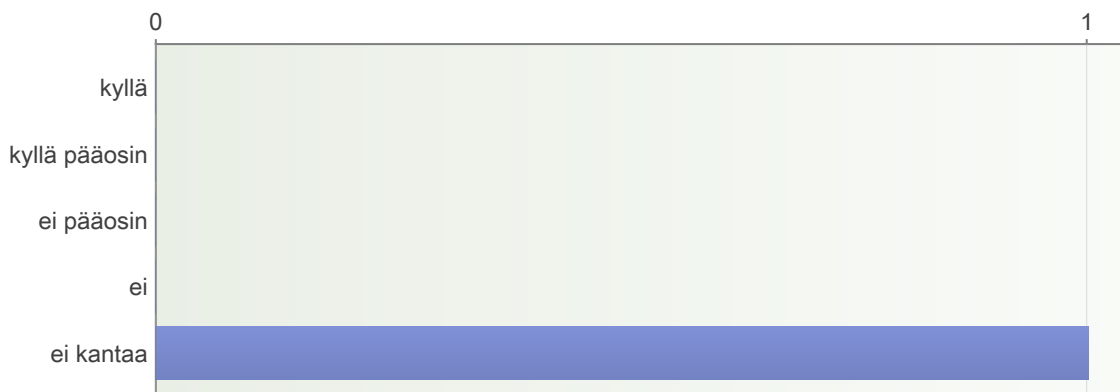
56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

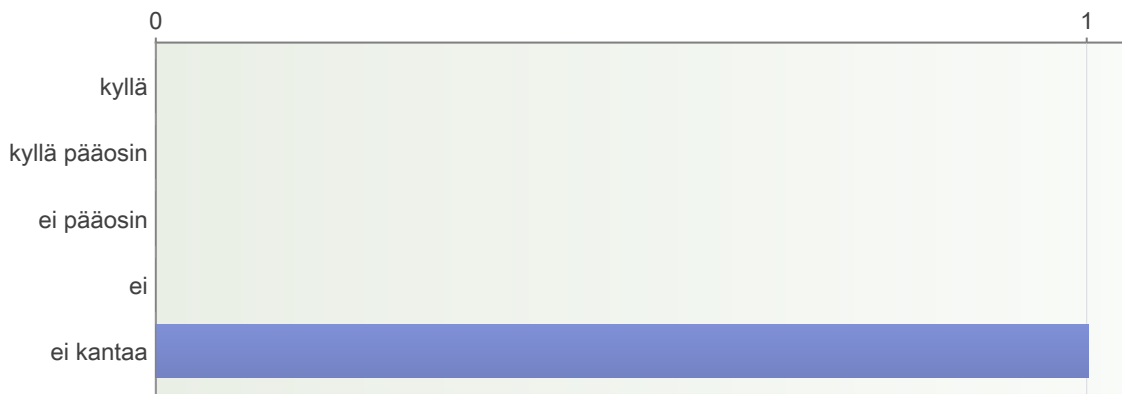

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

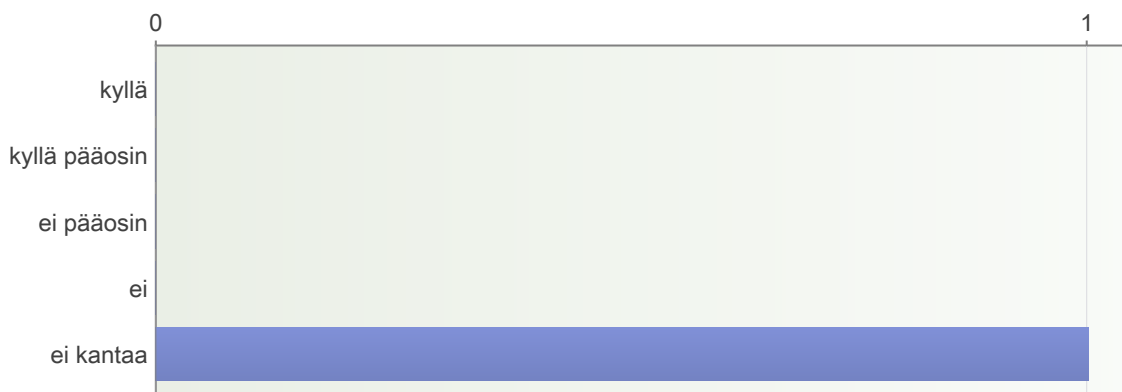

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

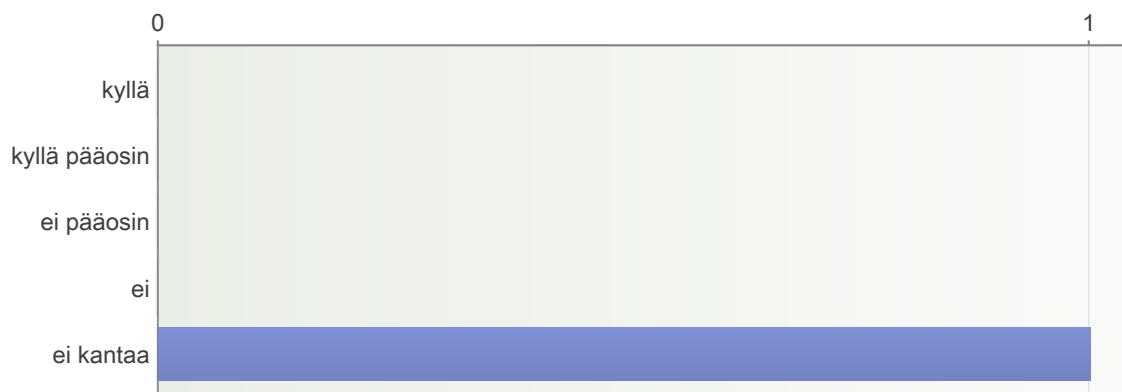

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

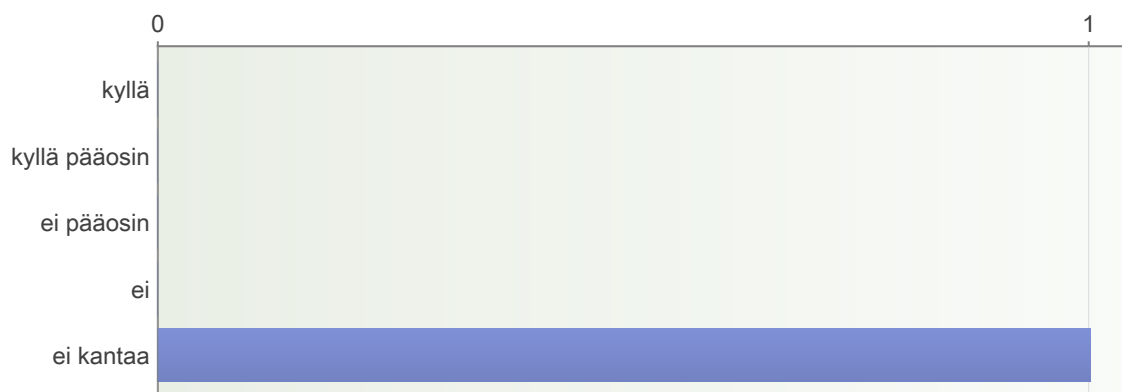

64. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

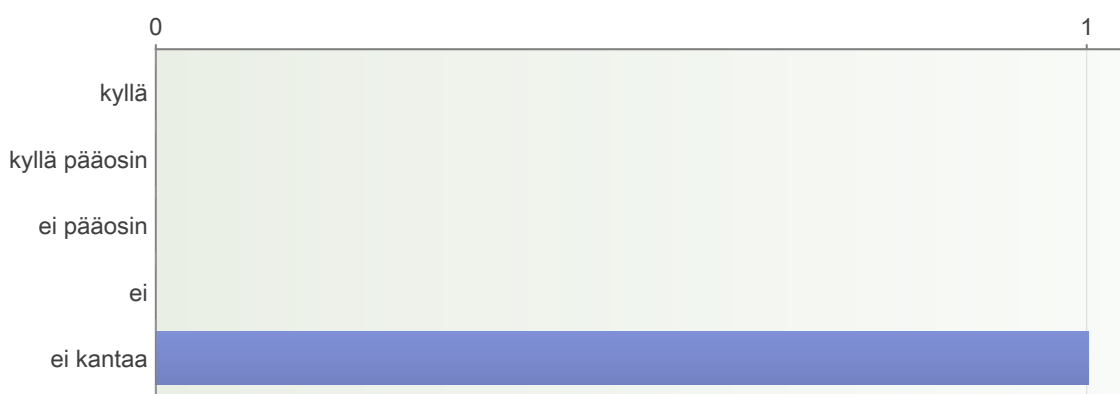

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

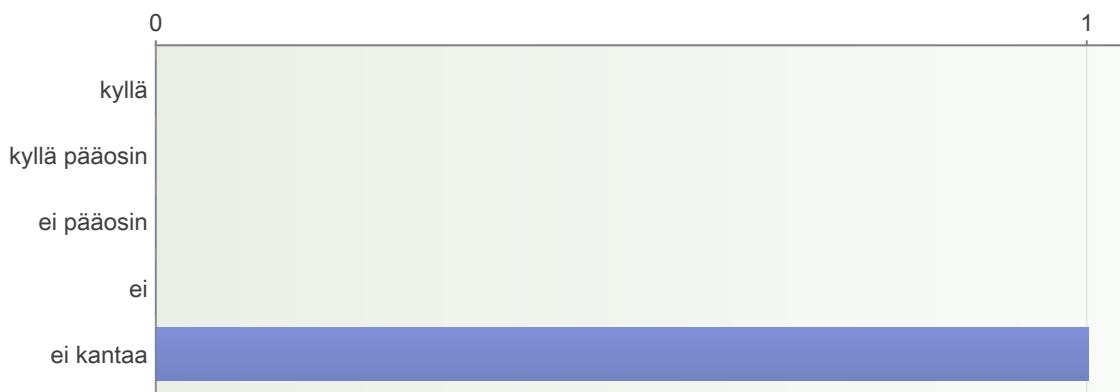

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

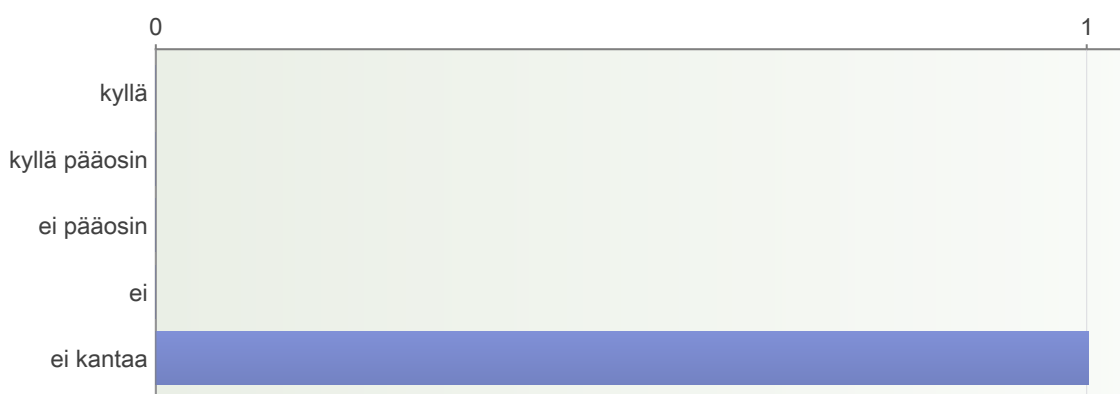

72. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- KORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN TERVEYDENHUOLTO VALINNANVAPAUDEN ULKOPUOLELLA

Esityksen 13 §:ssä ehdotetaan, että oikeus valita maakunnan liikelaitos ja sen palveluyksikkö ei koske terveydenhuoltolain 17 §:ssä säädettyä opiskeluterveydenhuoltoa. SAMOK pitää tätä kirjausta erinomaisena.

Aiemmin tehdyissä selvityksissä (esim. STM 2015:44) todetaan, että opiskeluterveydenhuollon erityisluonteen vuoksi on perusteltua, että korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuotanto olisi valtakunnallista ja opiskeluterveydenhuoltoon erikoistunutta. Lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä toimivalle Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut sotessa -työryhmälle valmisteltujen asiantuntijaselvitysten (Floréen, Kunttu & Seilo 2017) perusteella opiskeluterveydenhuollon palvelujen on oltava valinnanvapauden ulkopuolella, jotta toimiva opiskeluterveydenhuollon kokonaisuus voidaan toteuttaa.

Opiskeluterveydenhuollon päätehtävä on opiskelukyvyyn - eli opiskelijoiden työkyvyyn - tukeminen. Tämä edellyttää paitsi opiskelijan kohtaamista, myös opiskeluympäristön riittävää tuntemusta.

Opiskeluterveydenhuolto on kokonaisuus, johon kuuluu opiskeluyhteisön terveellisyys ja turvallisuuden edistäminen, ongelmien ennaltaehkäisy ja terveyden edistäminen sekä sairauksien hoito. Pysyvästi opiskeluterveydenhuollon henkilöstölle syntyy käsitys siitä, mitkä ovat juuri kyseisen oppilaitoksen, yksikön tai tiedekunnan vahvuudet ja haasteet opiskelijoiden opiskelukyvyyn näkökulmasta.

Mikäli opiskeluterveydenhuolto olisi valinnanvapauden piirissä, riskiksi muodostuisi se, että opiskelija ei silloin saisi hoitoa terveydenhuollon ammattihenkilöiltä, joilla on asiantuntemus nuoruuteen kehitysvaiheena sekä opiskeluun elämänvaiheena liittyvistä terveyteen vaikuttavista tekijöistä. Hoitoa antavat työntekijät eivät tuntisi yksittäisen opiskelijan opiskelu- alan ja opiskelun terveysriskejä, joita ei siten voitaisi johdonmukaisella tavalla huomioida opiskelijan terveysongelman arvioinnissa ja hoidossa. Opiskelijan opiskelukykyyn vaikuttavia terveysongelmia hoitaisivat työntekijät, joilla ei olisi opiskelukykyyn vaikuttavien tekijöiden ymmärrystä ja opiskeluympäristön ja -yhteisön tuntemusta, eikä tukea. Kun oppilaitoksessa heräisi huoli yksittäisen opiskelijan hyvinvoinnista ja terveydentilasta, oikean terveydenhuollon yhteistyökumppanin tavoittaminen vaikeutuisi ja opiskelijan asian eteenpäin vieminen hidastuisi ja uhkasi opiskelijan terveyttä sekä opiskelukykyä.

SAMOK katsoo, että opiskeluterveydenhuollon jättäminen valinnanvapauden ulkopuolelle on ensiarvoisen tärkeää, sillä erillinen opiskeluterveydenhuollon kokonaisuus varmistaa sen, että opiskelijat astuvat työelämään paitsi osaavina, myös työkykyisinä.

VAIKUTUSARVIOSTA

Ehdotuksen vaikutusarviossa todetaan, että mikäli Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) jatkossa palvelee sekä yliopisto- että ammattikorkeakouluopiskelijoita, saisi tätä kautta palveluja yhteensä noin 250 000 opiskelijaa. YTHS:n toimintamenot kasvavat tällöin noin 80 miljoonaa euroon ja tästä summasta maakuntien järjestämien palvelujen kanssa päällekkäistä voidaan karkean arvion mukaan olettaa olevan noin 40 miljoonaa euroa. YTHS:n toimintamenot eivät ole maakuntien järjestämien palvelujen kanssa täysin päällekkäisiä opiskeluterveydenhuollon erityistehtävien vuoksi.

SAMOKin mielestä arvio YTHS:n ja maakunnan järjestämien palveluiden päällekkäisyydestä on liian karkea eikä se juurikaan kuvaa todellisuutta. Tämä johtunee siitä, että opiskeluterveydenhuollon erikoistehtävät on arvioitu liian suppeasti ja pinnallisesti.

Ensinnäkin, terveydenhuoltolain 17 § mukaisista yhteisöllistä työtä ei tuoteta muualla kuin opiskeluterveydenhuollossa. Lisäksi on huomattava, että opiskeluterveydenhuolto on kokonaisuus, jonka osa-alueet ovat kiinteästi sidoksissa toisiinsa. Yhteisöihin kohdistuva työ, jossa keskeistä on tiivis toimijaverkosto opiskeluterveydenhuollon, oppilaitosten, opiskelijajärjestöjen ja muiden opiskelijoiden hyvinvointiin vaikuttavien tahojen kanssa, on tiiviissä vuorovaikutuksessa terveystarkastuksissa ja sairausvastaanotoilla tehtävään työhön. Pysyväälle opiskeluterveydenhuollon henkilöstölle syntyy käsitys siitä, mitkä ovat juuri kyseisen oppilaitoksen tai yksikön vahvuudet ja haasteet opiskelijoiden opiskelukyvyyn näkökulmasta.

Vaikka terveydenhuoltolain 17 §:n kaltaisia palveluja tuotetaan nimellisesti myös muualla terveyskeskuksessa, eivät ne kuitenkaan muualla tuotettuina vastaa terveydenhuoltolain edellyttämää erityistä opiskeluterveydenhuoltoa. Opiskeluterveydenhuollon terveystarkastuksissa sekä sairausvastaanotokäynneillä saadaan arvokasta yksittäisen opiskelijan kokemusta ja tietoa yhteisöllisen työn tueksi. Vastaavasti yhteisöllinen työ antaa tietoa yksilön kohtaamisessa hänen opiskeluympäristöstään. Näin voidaan esimerkiksi huomioida alakohtaisia riskitekijöitä ja altisteita sekä kolmen vuoden välein tehtävissä opiskeluympäristön tarkastuksissa, yksilöiden terveystarkastuksissa että sairaanhoidollisilla käynneillä (esim. automaalariopiskelija, jolla hengenahdistusta, raskaana olevan eläinlääketieteen opiskelijan tartuntariskit, mielenterveysongelmista kärsivä terveydenhuollon opiskelija jne). Opiskeluterveydenhuollolla on näin ollen vahvaa ja tarvittavaa osaamista koulutuksen alakohtaisten riskien arviointiin ja opiskelijaohjaukseen.

Yksilövastaanotoilla saadaan myös kuva siitä, minkälaisia ovat opiskelijoiden tiedontarpeet, kokemukset opiskeluilmapiiiristä ja opiskelijayhteisöjen toiminnasta. Näin osataan tuottaa tarvittavia tietosisältöjä terveysviestintään ja vaikuttaa yhteisöihin. Opiskeluterveydenhuollolle kertyy laaja-alaisen toiminnan kautta korvaamatonta tietoa niin yksilöiden, kuin opiskeluryhmien ja -yhteisöjen hyvinvoinnista, jota voidaan hyödyntää sekä opiskeluterveydenhuollon että oppilaitosten toiminnan suunnittelussa. Pysyväälle opiskeluterveydenhuollon henkilöstölle syntyy käsitys siitä, mitkä ovat juuri kyseisen oppilaitoksen, yksikön tai tiedekunnan vahvuudet ja haasteet opiskelijoiden opiskelukyvyyn näkökulmasta.

Yksittäisen opiskelijan opiskelukyvyyn arviointiin ja tukemiseen voi olla osaamista vain sellaisella terveydenhuollon ammattihenkilöllä, joka tuntee opiskelijaan liittyvän oppilaitoksen terveellisyys- ja turvallisuusolosuhteet ja opintoalan vaatimukset. Liikelaitoksen tai sote-keskuksen mielenterveyspalvelut eivät pysty ylläpitämään riittävää opiskelun vaatimusten, opiskeluympäristön ja opetustoiminnan tuntemusta. Oppilaitosten ja opiskeluterveydenhuollon välinen yhteistyö lainsäädännön toimeenpanemiseksi on välttämätöntä, jotta tulevaisuuden ammatillaiset eivät ole riski lasten, nuorten, liikenteen tai potilaiden turvallisuudelle.

Kuten edellä esitetyistä esimerkeistä voidaan päätellä, YTHS:n järjestämän opiskeluterveydenhuollon palvelut ovat päällekkäisiä maakunnan järjestämien palveluiden kanssa vain nimellisesti. Karkea arvio 40 miljoonan euron päällekkäisistä menoista ei siis pidä paikkaansa, sillä opiskeluterveydenhuollon erityistehtävät ovat huomattavasti laajemmat, kuin vaikutusarviossa oletetaan. Kun opiskeluterveydenhuollon erityistehtäviä tarkastellaan perusteellisesti, päällekkäisiä palveluita ei itse asiassa juurikaan ole.

On myös huomattava, kuten esityksen vaikutusarviossakin todetaan, että mikäli opiskelijaterveydenhuollossa tällaista päällekkäistä käyttöä esiintyy, on se mahdollista ottaa huomioon korvausjärjestelmässä. Opiskelijat myös osallistuvat itse YTHS:n palveluiden rahoitukseen. Opiskelijarahoituksen osuus on n. 23 % YTHS:n kokonaisbudjetista.

Lisäksi SAMOK huomauttaa, että YTHS:n palveluiden laajentaminen koskemaan myös

ammattikorkeakouluopiskelijoita on ehdoton ja kiistämätön parannus kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta, kun ensi kertaa sekä yliopisto- että ammattikorkeakouluopiskelijat ovat saman opiskeluterveydenhuollon palvelujärjestelmän piirissä. SAMOK kannattaaakin lämpimästi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon yhdenvertaistamista.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Ei vastauksia.